

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,— per jaar, buitenland f 4,60 per jaar.

Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,— per jaar. Losse nummers f 0,25.

MENS EN VERBOND

Wie het geestelijk leven in Nederland met belangstelling volgt, zal erkennen dat het humanisme en het Verbond daarin van grote betekenis zijn geworden. Van niet minder belang is de vraag: wat betekent het Verbond voor zijn leden? Bijna twaalfduizend mensen van allerlei slag en soort, die echter een groot goed gemeen hebben, de humanistische levensovertuiging. Op grond daarvan staan zij niet onverschillig tegenover het gebeuren om hen heen. Maar ook deze maatschappelijke belangstelling is zeer verscheiden gericht, want politiek daklozen, leden van de P. v. d. A. en de V.V.D., voor- en tegenstanders van bewapening, aanhangers van de P.S.P. en voorstanders van de N.A.V.O., ge kunt ze allen in het Verbond ontmoeten.

Ondanks de grote verschillen in karakter, ontwikkeling en welstand ontdekken velen — vaak tot hun eigen verrassing — in het Verbond het leven-in-gemeenschap. Dit kan worden bereikt indien ieder in de plaatselijke gemeenschap, waarvan er thans 72 zijn, de taal kan beluisteren die hij of zij verstaat. Degenen die tot beschouwing en filosofisch overpeinen zijn geneigd vinden er een discussiecentrum, terwijl anderen, die de levensvragen meer vanuit het gevoel benaderen, in de huiskamerkring het contact zoeken om met anderen tot helderder inzicht te komen. Er is een groeiende aandacht voor het groepswork. Leden, die van nature reeds een zekere eenheid vormen, werken in groe-

pen samen.

Zo spreken jonge ouders met elkaar over vragen van opvoeding en onderwijs, zijn er vrouwengroepen, waarvan enkelen zich vooral bezig houden met zieken- en bejaardenbezoek.

Gepoogd wordt door een grote mate van verscheidenheid te bereiken, dat ieder er naar zijn behoefte een geestelijk tehuis vindt. In navolging van de Angelsaksische landen wordt hier en daar groepswork gedaan, waarbij de problemen van de plaats waar men woont, onder de loupe genomen worden en getracht daarvoor van humanistische zijde een antwoord te geven.

Echter, de gemeenschap is meer dan de samenvoeging van al deze verschillende werkzaamheden. De kern van alle plaatselijke werk ligt in de samenkomst van alle leden. Dit kan zijn in bijeenkomsten, waarvan de bezinning het hoofddoel is; het kan ook zijn, dat een bijzondere gebeurtenis aanleiding geeft tot een gezellig bij elkaar zijn. Deze algemene bijeenkomsten werken verfrissend op de geesten, niet in het minst door de verscheidenheid der deelnemers.

Zelfoverschatting en enge blik bedreigen de mens, die zich in eigen kringetje opsluit. In de gemeenschap ontmoet hij anderen met andere opvattingen en inzichten en eerst in deze ontmoeting komt zijn leven tot volle ontplooiing. Dit is de rijke ervaring van bijna 13 jaren plaatselijk gemeenschapsleven in het Humanistisch Verbond.

Steunfonds Praktisch Humanisme

In de vakantieperiode hebt u hopelijk nieuwe kracht opgedaan. Versterkt u op uw beurt het Steunfonds Praktisch Humanisme. U weet toch, dat per jaar honderden mensen (leden en niet-leden) aan het Humanistisch Verbond steun vragen in hun geestelijke moeilijkheden. Het steunfonds stelt zich ten doel dit werk financieel mogelijk te maken.

Stort uw bijdragen op postrekening 14632, Hollandse Bank-Unie N.V., Den Haag t.b.v. Steunfonds Praktisch Humanisme.

Een uitzending voor de VARA-microfoon
van zondag 6 september 1959

DE GAANDE MAN

De titel voor dit praatje, heb ik ontleend aan een publicatie die vorig jaar is verschenen in opdracht van de regeringscommissaris voor de emigratie. Een officieel stuk dus, dat een studie is over de gronden van de emigratiebeslissing.

Nu is het niet mijn bedoeling U over dit boek iets te gaan vertellen, hoewel het dat zeker waard is. Ik laat dit liever aan de deskundigen over, die met alle facetten van het voor Nederland en voor de Nederlanders zo belangrijke gebeuren, dat de emigratie is, volledig op de hoogte zijn. Er is trouwens aan die publicatie, die zich dus bezighoudt met de vraag, waarom mensen er toe overgaan naar een ander land te vertrekken en daar een bestaan op te bouwen, in allerlei kringen al aandacht besteed en het zal ongetwijfeld in de naaste toekomst nog wel meer gebeuren.

Een belangrijk gebeuren, ongetwijfeld. Of vindt U een volksverhuizing, waarbij sedert 1950 meer dan 300.000 Nederlanders betrokken waren, onbelangrijk? En dat waren dan nog alleen maar de mensen die gingen, de gaande mannen én vrouwen. Maar er waren ook achterblijvers, moeders en vaders, voor wie het vertrek van hun kinderen toch iets betekende en waardoor ook hun leven veranderd is. Je komt tenminste in het dagelijks leven nog al wat mensen tegen, die familieleden hebben in Canada, Amerika, Australië, Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland en noemt U maar op. Van oudsher zijn de Hollanders een trekkend volkje geweest en dat is er de laatste jaren beslist niet minder op geworden.

Ik geloof niet dat het overdreven is te zeggen, dat in elk Nederlands gezin het woord emigratie wel eens is gevallen, hetzij in afkeurende, hetzij in goedkeurende zin. Volgens de gegevens, waarover de instanties beschikken, die er zich mee bezig houden, hebben behalve die 300.000 mensen die vertrokken, minstens een evengroot aantal de gedachte om te gaan, zeer ernstig overwogen, maar om allerlei redenen niet of nog niet uitgevoerd.

Wat die studie, waarover ik daarnet sprak, onder andere heeft opgeleverd, is afrekenen met een aantal van die boute uitspraken, van die algemeenheden, die we op z'n tijd allemaal wel eens debiteren. Zo in de trant van: het zijn de besten van het volk, die er op uittrekken, of: de meesten zoeken het avontuur, of: het zijn altijd lui, die hier niet aan de slag kunnen komen. Want bij dat onderzoek is gebleken, dat er een hele reeks

van motieven bestaat, waarom mensen er toe overgaan om Nederland te verlaten teneinde hun kostje ergens anders op te halen. En dat we hier niet te maken hebben met een bepaald soort mensen met bijzondere eigenschappen, maar met een doorsnee van de gemiddelde landgenoot, van allerlei schakering, van elke politieke richting, en van elke godsdienstige gezindte en levensovertuiging. Van allerlei levensovertuiging, ook buitenkerkelijken en ook humanisten. In een gesprek dat ik eens met een lid van de humanistische beweging had, maakte deze de opmerking, dat emigratie iets was, waarvoor in onze kringen geen belangstelling bestond, omdat humanisten niet emigreerden. En hij zei het op een manier, of het eigenlijk iets onwettig was, waarvoor je je behoorde te schamen. Als je zelf een geëmigreerde dochter hebt, dan is zo iets niet zo leuk om te horen. Het klopt bovendien niet. Elke maand komen in de ledenstatistiek van het Humanistisch Verbond wel enige adreswijzigingen voor van leden, die als emigrant vertrekken en dat zijn er in de loop van de jaren enkele honderden geweest. Dat is volkomen in overeenstemming met de cijfers, die uitwijzen, dat het aantal buitenkerkelijken, dat geëmigreerd is, 16% van het totaal uitmaakt. Aangezien bij de laatste volkstelling 17% van het Nederlandse volk heeft opgegeven niet tot een kerkgenootschap te behoren, ontlopen die getallen elkaar niet zoveel.

Natuurlijk is het het goed recht van die humanist, met wie ik hierover praatte, niets voor emigratie te voelen. Het georganiseerde humanisme heeft geen standpunt ingenomen, voor of tegen, dat is een zaak, die ieder voor zich zelf moet uitmaken. Het maakt dan ook geen propaganda voor emigratie en het verzet zich er ook niet tegen, maar het constateert het feit, dat grote aantallen Nederlanders naar het buitenland vertrekken en dat daar ook buitenkerkelijken onder zijn. En zo goed als het meent een taak te hebben ten opzichte van de geestelijke verzorging onder militairen, arbeiders in de kampen, gedetineerden, die deze verzorging niet ontvangen of willen ontvangen van de kerk, meent het zich ook niet te mogen onttrekken aan het geven van steun aan emigranten en a.s. emigranten, als deze daar behoefte aan hebben.

Vandaar ook dat de humanistische beweging al jaren vertegenwoordigd is in de Algemene Emigratie Centrale, naast vakbeweging, vrouwenorganisaties enz., en dat zij er een

emigratiecommissie op na houdt, die zich met de vraagstukken rondom de emigratie bezighoudt.

Wie wil emigreren en moet weten, wat daar allemaal voor komt kijken, kan bij vele officiële en semi-officiële instanties terecht. De voorlichting op dit gebied zit uitstekend in elkaar en de a.s. emigrant krijgt alle hulp en inlichtingen, die hij nodig heeft.

Maar er zit nog een andere kant aan de zaak. Wie lid is van een kerk, wordt door die kerk min of meer begeleid. Aan boord van emigrantenschepen bevindt zich als regel een priester en/of een dominee, die de geestelijke verzorging voor zijn rekening neemt. De emigrant wordt van te voren ingelicht over het kerkelijk leven in zijn nieuwe woonplaats, waarin hij zijn plaats zal kunnen innemen, ook al zijn de vormen van dit kerkelijk leven dikwijls heel anders dan hij het gewend was. In vele landen, waarheen de grote stroom zich begeeft, is de positie van de kerk ook anders, speelt zich rondom haar ook allerlei cultureel en sociaal leven af. De godsdienstige mens kan zich onmiddellijk aansluiten, hij wordt opgevangen en voelt zich daardoor minder verlaten.

Anders is het met de buitenkerkelijke mens gesteld. Voor hem geen kerk, die zich met hem bemoeit, tenzij hij er toe overgaat zich er toch maar bij aan te sluiten, omdat de kerk zo heel anders, en dan bedoelt hij waarschijnlijk ruimer, is dan hij vroeger gewend was. Maar als hij er zich niet thuis voelt, als hij net als voorheen van mening is dat de godsdienst en de kerk hem niets te zeggen hebben, dan staat hij er alleen voor. Voor de een is dat makkelijker dan voor de ander, de ene mens slaagt er nu eenmaal vlugger in nieuwe bindingen te leggen dan de ander. Maar ook hij moet zijn best doen zich zo spoedig mogelijk thuis te voelen in zijn nieuwe omgeving, zich aan te passen en het nieuwe dat op hem afkomt met open ogen in zich opnemen.

Is het een voordeel of een nadeel dat men wordt opgevangen? Daar is men het nog helemaal niet over eens en het zal ook wel voor ieder anders liggen. Voor iemand, die niet in een sterk door tradities gebonden milieu is opgegroeid is het allicht wat makkelijker andere levensgewoonten te aanvaarden en zich aan te passen. Het is voor de godsdienstige mens ongetwijfeld een hele steun te weten, dat, zoals men het noemt „de kerk mee-emigreert”, maar het heeft ook wel nadelen. Men steunt elkaar, maar men steunt ook op elkaar, en dat kan wel eens remmend werken op het aanpassingsproces.

Dat alles neemt niet weg, dat we als humanistische beweging graag al zover zouden willen zijn, dat we de emigranten, die daar behoefte aan zouden hebben, meer steun konden verlenen bij hun moeilijke onderneming. Het zou gewenst zijn, dat we ook voor opvang in het land, waar men naar toe gaat konden zorgen en dat is één van de dingen, waar we aan werken. We kunnen iemand, die daar om vraagt veelal wel het adres geven, waar hij een geestverwant kan ontmoeten en waar hij kan gaan praten.

Daarom streven we er ook naar contacten te onderhouden met hen, die hier leden waren van de humanistische beweging, omdat

van hun ervaringen anderen kunnen profiteren. Het is overigens begrijpelijk, dat uit verschillende delen van de wereld, waarheen Nederlanders getrokken zijn, bij het bureau van de Internationale Humanistische beweging verzoeken binnenkomen om lectuur en advies om ook daar humanistische groepen te kunnen stichten.

Het is nog niet zover, dat op de emigrantenschepen behalve een priester en een dominee ook een geestelijke raadsman van humanistische huize meevaart. Als daar behoefte aan blijkt te zijn, komt dat ook wel, zogoed als deze raadslieden thans in de arbeiderskampen en elders hun gewaardeerde plaats innemen.

Maar wat we in elk geval hier kunnen doen is, dat we dit belangrijke verschijnsel van deze tijd niet onverschillig voorbij gaan en doen, of het ons niet aangaat. Het ziet er naar uit, dat er voorlopig nog wel op grote schaal geëmigreerd zal worden, of men dat persoonlijk nu toejuicht of niet. Iedere vader en moeder, lid van een kerk of buitenkerkelijk, christen of humanist, kan geconfronteerd worden met het feit, dat zijn kinderen die grote stap willen doen. Het kan een plotselinge opwelling zijn, die na kennisname van de beschikbare gegevens wel overgaat, maar het kan ook een serieuze beslissing zijn, die diep ingrijpt in het leven van alle betrokkenen. Het is ook waarlijk geen kleinigheid om je kinderen te zien vertrekken terwijl je niet weet, of je elkaar nog ooit eens terug zult zien. We weten allemaal wel, dat de wereld kleiner geworden is, dat er, zoals dat heet geen afstanden meer bestaan, maar wat helpt me de wetenschap, dat als ik vanavond in een vliegtuig stap ik over 24 uur mijn dochter zal kunnen begroeten, die in het verre westen van Canada woont, zolang ik niet over de nodige contactanten beschik om die reis te maken.

En toch zullen we ons met die gedachte vertrouwd moeten maken, want het emigratiegebeuren zal blijven bestaan. En dan is het er mee als met alle belangrijke dingen in het leven, kunnen we het aan, en zijn we eerlijk tegenover onszelf. Want het verzet, dat zo'n wens van onze kinderen bij ons oproept, omdat *wij* een verlies gaan lijden, mag geen aanleiding zijn om alle krachten te mobiliseren om hen ervan terug te houden. Dat zou alleen verantwoord zijn, als het werkelijk voor hun *bestwil* was, en wie is in staat dat te beoordelen? Ook hier geldt weer en misschien in versterkte mate, dat we, zoals in de beginselverklaring van het Humanistisch Verbond staat, bereid moeten zijn ons denken en doen redelijk te verantwoorden. Dat dit, speciaal in zo'n geval geen eenvoudige zaak is, kan ik U wel verzekeren.

En ook al hebben we geen kinderen en is er geen enkele kans dat we persoonlijk bij dat emigreren betrokken worden, dan nog gaat het ons aan. Als leden van een gemeenschap, waarvoor we met elkaar verantwoordelijkheid dragen, hebben we de feiten onder de ogen te zien en ons er rekenschap van te geven.

We maken ons wel eens drukker om minder belangrijke dingen dan het vertrek en het levensgeluk van 300.000 van onze landgenoten, die toch ook ergens anders op de wereld optreden als Nederlanders en naar wier gedrag ook wij beoordeeld worden. Professor Groenman, die de leiding heeft gehad van

het onderzoek, waarover ik U daarnet sprak, heeft eens gezegd, dat wanneer allerlei organisaties mede opvoeden door voorlichting te geven over tal van problemen en mischien zelfs in het geheel niet over emigratie, zij toch indirect de mensen beter zullen voorbereiden op een eventuele emigratie, omdat ze de horizon van de mensen hebben verwijd.

Aan die verwijding van de geestelijke horizon van de mensen is het humanisme ook bezig en niet zonder succes, vandaar dat ik vooral mijn naaste geestverwanten zou willen aansporen in hun besprekingen zich ook wat meer met het vraagstuk van de gaande man bezig te houden.

En ik wil hier tevens nog bij aanknopen om U er op te wijzen, dat de radio een machtig middel is voor de verwijding van de geestelijke horizon, waarvan wij, dank zij de gastvrijheid, die ons op zondagmorgen wordt verleend, al jarenlang profiteren. Maar U weet nu zo langzamerhand wel, dat deze uitzendingen bedreigd worden, als het ingediende ontwerp voor een omroepregeling

wet wordt. In dat ontwerp wordt wel aan de kerken zendtijd gegeven, maar aan de humanisten niet. Daartegen is verzet gerezen, niet alleen in de kringen van de humanisten, maar gelukkig ook bij hen, die zonder onze beginselen te onderschrijven, toch van mening zijn, dat ook een geestelijke stroming als het humanisme het recht moet hebben, zich voor de radio te uiten, temeer, omdat dit door zo velen op prijs wordt gesteld. Ook U kunt tegen deze voorgenomen aanslag protest aantekenen door lid te worden van de Humanistische Luisterkring, die geen nieuwe omroeporganisatie is, maar alleen en uitsluitend een groep van mensen, die door hun lidmaatschap demonstrenen dat deze kwartiertjes gehandhaafd moeten blijven. Stuur vandaag nog een briefkaart met Uw naam en adres aan de Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152 te Utrecht met één gulden extra aan postzegels of gireer die gulden op gironummer 58. U was het toch al van plan, doe het nu maar meteen. Alvast onze hartelijke dank, ook voor Uw aandacht.

TH. W. POLET

TOEN DE STEVEN ZICH NAAR HOLLAND WENDDE

Niemand ter wereld is zozeer alleen dan wie de eenzaamheid der tropen kende, en toen de steven zich naar Holland wendde in Amsterdam komt en hij kent niet een.

Wie tegenwoordig het woord gerepatrieerden hoort brengt dat dadelijk en uitsluitend in verband met de mensen, die na de laatste wereldoorlog en meer nog na de soevereiniteitsoverdracht uit Indonesië naar Nederland kwamen. Men denkt dan in de eerste plaats aan hen, die nooit eerder in ons land zijn geweest en dat is ook wel begrijpelijk, want veelal vallen zij op door uiterlijk, door spraak en door hun voor ons minder gewone leefwijze. Men noemt hen Indische Nederlanders, een aanduiding, die ik hier ook zal gebruiken, hoewel ik mij ervan bewust ben, dat die term de mogelijke onderscheidingen nogal simplificeert.

De meesten van deze Indische Nederlanders kenden ons land slechts uit de aardrijkskundeboekjes en uit de verhalen van hun onderwijzers. Zij leerden echter op de scholen in Indië zoveel van Nederland, dat Tjalie Robinson — zonder zich aan overdrijving schuldig te maken — in één van zijn boekjes kon schrijven, dat zij op school natuurbeschrijvingen konden geven „compleet met lindebomen en wilgen... met merels en kieviten” en dat zij het leven kenden van „melkboer en turftrapper”.

Nu zijn die lessen en verhalen voor hen levende werkelijkheid geworden. Dat wil zeggen: men herkende alles in uiterlijke verschijning. Op de manier van: ja, zo heb ik het geleerd; zo heb ik het mij altijd gedacht! Maar de beleving is in zo'n geval toch een gans andere. Het bekende blijkt dan oneindig vreemd aan te doen, de *innerlijke aansluiting* blijkt te ontbreken, het vreemde in het bekende krijgt dan de overhand en leidt tot een gevoel van verlatenheid, waaraan de dichter Willem Brandt op

zo'n treffende wijze uiting geeft in de regels, waarmee ik deze voordracht ben begonnen:

Niemand ter wereld is zozeer alleen als wie de eenzaamheid der tropen kende, en toen de steven zich naar Holland wendde in Amsterdam komt en hij kent niet een.

Nu is Willem Brandt uit Holland geboortig. Hij kwam terug na een dertigjarig verblijf in de tropen in een oude, in elk geval nog min of meer vertrouwde, omgeving. En met hem al die anderen, die thuisgevaaren zijn na een kortere of langere periode van arbeid in dat verre tropenland. Hun carrière is afgebroken. Zij moeten hier helemaal opnieuw beginnen en dat lukt niet altijd.

Voor de ouderen ondervinden daarbij grote moeilijkheden, ondanks uitgebreide ervaring en kennis, ondanks het élan, dat de Nederlander uit Indonesië dikwijls werkelijker typeert, dan de indolentie, die een on-critisch publiek hun in de schoenen schuift. Bovendien, wie jarenlang in de tropen heeft geleefd, voelt zich aanvankelijk uiterst onwennig in zijn eigen land.

Onlangs zat ik in de trein tegenover een dame, wier uiterlijk in niets deed vermoeden, dat zij ooit in Indonesië was geweest. Haar spraak verried duidelijk haar Amsterdamse afkomst. We raakten in gesprek en al gauw bleek, dat zij 20 jaar in Nederlands-Indië had gewoond. Plantersvrouw en als weduwe 8 jaar geleden gerepatrieerd. Maar zij kan het land daarginds niet vergeten en als zij ontdekt, dat ik de streek ken, waar zij heeft gewoond, komt zij los en raakt niet uitgepraat. 8 jaar is zij terug in Amsterdam en nog voelt zij zich niet thuis. Nog knaagt een heimwee in haar naar het land en het volk en vooral naar het klimaat en de levensgewoonten van die 20 gelukkige jaren van haar leven.

Zo vergaat het de gerepatrieerden, die indertijd werk hebben gezocht in Indië. Hoe

moet het dan al die Indische Nederlanders te moede zijn, nu zij onder zo volkomen andere levensomstandigheden zijn geplaatst dan zij ooit gewend waren.

Zij zijn opgegroeid in een land van zonneschijn, waar het leven geleefd wordt in open huizen en meer nog daarbuiten, op voor- en achtergalerijen. In huizen, waar de deuren letterlijk en figuurlijk altijd voor ieder gastvrij openstonden. Zij hebben geleefd in een land, waar men nooit vooruit hoefde te zien naar een zorgenvolle winter, waar brandstof geen probleem schept, waar men zich niet het hoofd hoeft te breken over verschillende soorten kleding voor verschillende jaargetijden, waar het voedsel een ander hoofdbestanddeel heeft en anders wordt klaargemaakt, waar het gehele leven een andere ritmiek vertoont dan in een gematigd klimaat als het onze.

Zij zijn Nederlanders, zij spreken onze taal, zij het in een min of meer dialectische variatie, zij zingen het „Wilhelmus” met hartverwarmende bezieling en onze driekleur is hun heilig. Maar zij hebben vaak een bruine huidskleur. En daardoor bent U soms geneigd hen „indonesiër” te noemen, of ook wel „zwartje” en U denkt er niet bij, dat dit in hun oren net zo denigrerend moet klinken als wanneer de stadsmens iemand „boer” noemt of een leraar: „schoolmeester”.

Het kost U in elk geval soms moeite in deze gerepatrieerde een landgenoot te zien, ook al bent U niet vergeten, dat Indonesië tot voor een tiental jaren Nederlands-Indië heette, ook al herinnert U zich nog, dat er vrijwel geen familie in ons land woonde, of zij had verwanten of minstens toch wel kennissen in dat verre tropenland.

Het land, dat door de ondernemingsgeest van onze zeevaarders, van onze planters en ingenieurs, van onze soldaten en handelslieden, van onderwijzers en ambtenaren, ons kleine landje aanzien heeft gegeven in de wereld.

Het land, waar eens vele van onze landgenoten, van laag tot hoog, zijn heengetrokken en waar zij het beste, en soms ook wel het slechtste, van hun leven gaven. Zij werden daar niet allen rijk, zoals hier veelal wordt gedacht. Maar groot was het aantal mannen, dat trouwde met een vrouw van het land en uit deze menghuwelijken ontstond hoofdzakelijk het bevolkingsdeel, dat als gerepatrieerde voor de Nederlanders een ongekend probleem schiep. Een probleem, niet alleen omdat het toch al overvolle Nederland in korte tijd tienduizenden van hen moest opnemen en aan woonruimte en werk helpen, maar vooral ook omdat de benadering van mens tot mens niet zo maar voor de hand lag!

We kwamen in aanraking met een type landgenoot, dat velen van ons niet kenden, maar de Indische Nederlander kende ook ons maar nauwelijks. De Nederlander in ons land bleek een andere te zijn, dan de Nederlander in Indonesië. De grootste moeilijkheid kwam evenwel daaruit voort, dat de tropen-Nederlander niet dadelijk als landgenoot werd herkend en wat erger was, ook niet als zodanig erkend.

Hoevelen onder ons zijn er niet, die ook nu nog in deze „zwartjes” alleen de indringers kunnen zien, die beter hadden kunnen blijven in het land waar zij thuis horen.

Wie zo spreekt of denkt heeft er geen idee van, dat de gerepatrieerde ook Nederlander is en volledig recht heeft op een volwaardige plaats in onze samenleving.

Wie zo spreekt of denkt beseft niet, dat hij niets liever had gewild dan daarginds blijven — als hem daar maar de mogelijkheid van een menswaardig bestaan gelaten was. Indië was immers zijn geboorteland. Het was zo zijn land, dat hij het aanvankelijk niet kon begrijpen, dat na December 1949 dat land ook voor hem buitenland was geworden. Buitenland, en hij daarin ongewenste vreemdeling.

U moet zich dat eens proberen in te denken. Het is nauwelijks mogelijk. Maar stelt U zich nu voor, dat er een gezag komt, dat verklaart, dat U in Nederland niet meer thuis hoort. Een gezag, dat U niet meer beschermt. Dat er een hetze tegen U wordt ontketend, die U het leven hier onmogelijk maakt en dat U met de schamele resten van Uw hebben en houden dit land moet verlaten, dat U moet vertrekken naar — laten we zeggen Zuid-Afrika —. Daar wonen toch ook Nederlanders en afstammelingen van Nederlanders, daar wordt onze eigen taal gesproken, maar toch: U komt daar terecht tussen mensen met van U afwijkende leefgewoonten, ja, met een in vele opzichten andere denkwijze.

Het zal niet gemakkelijk zijn U zo iets in te denken, maar het zou U kunnen helpen bij het bepalen van Uw houding tegenover onze gerepatrieerde landgenoten. En dat is het, waarom het gaat.

Na de oorlog, waarin zij evenzeer geleden hebben als wij hier, waren zij nog altijd niet teruggekeerd tot normaal leven. Revoluties teisterden het land. Jarenlang wisten zij niet, waar zij aan toe waren. En tenslotte zijn zij in feite van huis en hof verjaagd en toen de steven zich naar Holland wendde waren zij vervuld van angstige spanning om al het nieuwe, dat de toekomst verborgen hield.

De benauwenis van deze spanning werd enigermate verzacht door de hoop, dat men tenminste weer in vrijheid zou kunnen leven, dat men weer een plaats zou krijgen in het arbeidsproces, dat er eindelijk een periode van rust zou aanbreken, waarbij een menswaardig leven weer tot de mogelijkheden zou gaan behoren.

De Overheid nam de financiële consequenties voor haar rekening en deed voor de sociale en geestelijke zorg een beroep op het kerkelijk en particulier initiatief. De organen voor maatschappelijk werk stichtten speciale afdelingen voor gerepatrieerden. De kerken kregen de gelegenheid om ook al in de eerste opvangcentra, de contractpensions, de gerepatrieerden-in-geestelijke-nood bij te staan. Voor de geestelijke nood der buitenkerkelijken had de Overheid aanvankelijk geen oog en pas sinds heel kort is, zij het onder veel beperkingen, ook voor de geestelijke raadsliden van het Humanistisch Verbond de gelegenheid geschapen om de gerepatrieerde-niet-godsdienstige mens in de contract-pensions bij te staan.

Van deze maatregelen was de voornaamste bedoeling de voorwaarden te scheppen om de aanpassing van de gerepatrieerden aan het leven in ons land te bevorderen. Men kan daarbij natuurlijk wijzen op talloze te-

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT
35.59

De Heer

Mevrouw

Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren terug aan: Oudegracht 152, Utrecht

kortkomingen, maar wie het werk van nabij kent weet, dat er heel wat is gepresteerd, dat het grootste respect afdwingt.

Evenwel: alles wat er gedaan werd verliest aan waarde, als niet wij, gewoon als particulier, gewoon als goede buur, de gerepatrieerde tegemoet treden en hem opnemen in onze gemeenschap. En dan niet uit medelijden, met de neerbuigende houding van „we zullen jullie wel helpen” en ook niet om dankbaarheid te oogsten, maar uit de innerlijke behoefte om bij te staan, wie in nood verkeert, om op te nemen in onze gemeenschap, wie bij ons aanklopt, bij ons moet aan-kloppen, omdat daar waar hij thuis was geen plaats meer voor hem is. Aanpassingsmoeilijkheden blijken er te zijn voor de gerepatrieerde, die slechts een deel van zijn leven in Indië heeft doorgebracht, want hij is zijn *land van herkomst* eniger-mate ontgroeid; maar veelal bijzonder groot zijn de aanpassingsmoeilijkheden voor de Indische Nederlanders. Want hoewel zij merkbaar anders zijn dan wij, moeten zij leren met ons samen te leven en wij met hen.

Betekent dit nu dat wij mogen eisen, dat zij aan ons gelijk worden? Dat vooral niet!

Een Fries of een Limburger kan in Amsterdam gaan wonen en zich daar na enige tijd thuis voelen. Maar hij behoudt nog lang en misschien altijd een eigen levensstijl.

Ook de Indische Nederlander heeft een eigen levensstijl.

Waardeer hem dan in zijn anders-zijn. Oor-deel als Minister Klompé, die op de vraag van een gerepatrieerde: „Wie moeten wij

toch tot voorbeeld nemen, de Friezen, de Drenthen, de Limburgers?” ongeveer antwoordde:

„Blijf Uzelf. Wij vragen niet, dat U precies gelijk wordt aan ons en dat U al Uw verworvenheden met betrekking tot het leven en de cultuur overboord gooit. Behoudt Uw goede eigenschappen en verrijk er ons mee. Elkaar verrijkend moeten wij samen-leven, begripvol en helpend voor elkaar openstaan.”

Hier worden eisen gesteld aan ons EN aan de gerepatrieerden.

En terecht. Bedenken wij echter, dat wij thuis zijn, maar dat de Indische Nederlander hier aanvankelijk rondloopt als de bekende kat in het vreemde pakhuis. Dan beseft U, dat op ons de zwaarste plicht rust.

Wanneer U dan die gerepatrieerde in zijn anders-zijn aanvaardt, ook vanuit Uw innerlijk aanvaardt, dan kan voor hem een tijdperk van zich gelukkig voelen in ons land aanbreken. En dat kunt U bereiken door met hem om te gaan, zoals U met elke goede buur omgaat. Als evennaaste, die er dan wel wat anders uit ziet, die enigszins anders praat en denkt, maar die er toch ten volle bij hoort.

Wordt dit de houding van de Nederlandse Nederlander, dan zal voor de Indische Nederlander het dieptepunt voorbij zijn. Dan zal toch het heimwee af en toe blijven knagen, maar het zal niet meer ondragelijk zijn, want hij zal zich opgenomen weten in een nieuwe gemeenschap. Dan pas zal ons land voor hem een tehuis worden, waarin hij het levensgeluk terug kan vinden.

I. SLUIJTER